

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

religione, nec religionis propriè dictæ, sed minore honore, ut de ministris: honorati enim sunt ministri Dei. Deo templum construimus, illis tamen sanctorum Angelorum memoriam signamus. Angelos honoramus, nam eorum beatitudo honorabilis est. Honorantur nisi in solo Deo, ut creatoris maiestas in domis suis reliceat. Hoc dicere voluit Lactantius; comparat enim eos prævaricatoribus Angelis, qui nomen, & cultum deorum sibi vindicare conantur. Quod si magistratus, & sacerdotes honorandus est, tanquam Dei minister, cur non etiam Angelos honoremus? Colendus est Angelorum Dominus, sed tamen Angelis non honore privari non debent, quemadmodum aliis ministris æterni regis.

VERSUS II.

Venit enim filius hominis saluare quod perierat.

QVÆSTIO I.

Quorsum tendat, quod dicit: Venit filius hominis?

§. 1. Probat Angelos paruulis datos esse custodes; Hoc enim humane rationi mirabile, aut etiam absurdum poterat videri. Nobilissimam creaturam, Spiritus in Dei conspectu semper constitutos, omnibus principibus ac Monarchis maiores, hominum vilium & abiectionum custodiæ deputari. Non est illud, inquit, à divina misericordia alienum, ut Spiritus administratorios salutis hominum constituant custodes, protectores, & promotores, cum suum ipse filium miserit, ut salutem faceret, & servandos quod perierat, non quod paruuli tantummodo perierint, sed quod omnes. Alii ad superiora referunt. *Videte ne despiciatis vnum ex istis pusillis, nam venit filius hominis ad eos redimendos;* Impium est, & superbum eos despici ab homine, quos Deus exaltauit, quorum salutem filium virginem impendit. Syrus ad verbum: *Vantice, ܠܗܢܐ ܕܢܚܝܬܐ*. Ita illi solent loqui. Genes. 6. 19. Marci. cap. 19. 25. Marci. 3. 4. & 8. 11. Cum vero Syrus & Latinus textus ita habeat constanter, mirum est in quibusdam Græcis totum versum deesse, apud Orig. non inueniuntur, Comment. Hieronym. omittit, legerunt tamen Chrysost. Theophyl. Hilarius. Hoc interrim teneamus intolerabile esse eorum fastidium, qui eos contemptim tractant, pro quibus de sanguine Christi fudit. Cauendum est, ne per hoc Deus dat humana superbia, quod saluum Deus esse voluerit. Multo minus, ne eos contumeliose abigamus, quos regi sui hæredes Deus constituit.

§. 2. Sententiam pulcherrimam ac solatio plenissimam fœde corrumpit, & in Dei benignitatem blasphemus est Zvinglius. Obicit sibi, *Christus neminem vult perire, nemo perit igitur, ac constat perire plurimos.* Hunc nodum ut soluat, totam sententiam tollit. Christus hic vult dicere. Quandoquidem Deus misit me in mundum, ut pro mundo morerer, non vult, ut mundus pereat, immo nullum omnino vult perire, id est, ut tu eum offendas, contemnas. Itaque eum Deus, ut Zvinglius ait, vult perire, sed non vult, ut Petrus aut Ioannes det scandalum. Neminem vult per te perire. Neminem, inquit, tui sunt, sed Dei. Quasi vero Christus in eo bonitatem Dei collocet, quod perire quidem velit, sed non hac aut illa manu. Parum sane pereuntis interest, cuius gladio cadat. Atqui Christi argumentum eo tendit, ut dicat non esse ledendum aut contemnendum illum, quia Deus nullum vult perire, ex Dei enim charitate deducit, homines etiam amari. *Adami Conzen in Euang. Tom. 1.*

re proximos oportere, nec impune fore eos perdere, quos Deus perire non vult. Quod argumentum nullum est. Si Deus perire quidem illos vult, non tua tamen opera exitium adferri. Quamquam & hoc ipsum Zvinglianis decretis repugnat, si enim Deus exitum ordinauit, etiam eorum per quos perierunt, crudele ministerium ordinauit. Chrysostomus, *Deum salute paruulorum gaudere*, cum saluos fieri eos velle demonstrat. Omnia enim fecit ne perirent, magna ad eorum tutelam mœnia extruxit, atroces pœnas minatur illis, qui offendunt, regnum promittit suscipienti. frustra omnia, si eos perire vult, & carnificem perimendis apposuit. Omnes itaque saluari vult Deus, & Caluini Beza, Musculi aliorumque hæresin damnat, qui Christi satisfactio-nem ad solam peccatorum, quæ committunt electi, remissionem altrungunt. Quam hæresin studiose Zanchius, Simonius, Tigurini, & Heidelbergenses defenderunt. Verum cum sit Christus Saluator pro toto mundo, pro totius mundi peccatis mortuus est. Itaque Marloratus, alioqui eorum Sædator, in hoc ab illis recessit, Fol. 229. & Gualterus. Hom. de incarnatione Domini. Werdmulerus, Hemmingus, alique, ne quispiam putet, solos orthodoxes blasphemum errorem execrari.

Porro impii perditionis suæ causam ipsi adferunt: cum mortis Christi, & meriti se participes non faciunt, sanguinem testamenti conculcantes, & filium Dei ostentui habentes. Quis autem gubernatori culpam tribuat, si epibatâ proterue in mare proficiat? Nauem ille medius in vndis regit, hortatur eos, ut salui esse velint: illi vero sua stultitia per-eunt.

§. 3. Quibusdam visum est, ita venisse ad hominum salutem, ut si in sua innocentia perstisissent, incarnatus non fuisset. Alii multi Theologi & Patres. Quin & Caluinus. l. 2. cap. 12. multis id asserit. alii vero locum sic interpretantur, ut dicant etiam fuisse venturum, manente primogenia omnium innocentia, non quidem corpore mortali, aut mortiturum, sed ut humane naturæ dignitatem asserat. *Christus* Statuendum est igitur Dei bonitatem omnium salutis esse operatricem, nullum perire velle. Ut est etiam verbi. 14. *Non est voluntas ante patrem vestrum, in-venire venturum, more Syrorum ܕܡܪܝܬܐ ܕܡܪܝܬܐ* Kedam abuchun, ea-rus? dem phrasi fere reges & iudices in Germania vtuntur. Cum ait Deum nolle, ut vnus ex pusillis pereat, non affirmat adulterorum charitatem, curamque eum deposuisse, sed paruulos sibi caros, & que adeo omnes esse significat, nec enim maximum, nec minimum petire vult.

VERSUS 12.

Quid vobis videtur. Si fuerint alicui centum oves, & errauerit vna ex eis: nonne relinquit novaginta novem in montibus, & vadit querere eam, quæ errauit?

QVÆSTIO I.

Quæ centum, & quæ vna ovis?

§. 1. Ræce est, alicui homini *ܠܘܝ ܕܢܚܝܬܐ* Syrus etiam habet *ܠܘܝܢܐ* lenasch, homini, noster verit sensum cum dixit, alicui, vel pratermisit, homini. *Gg. 2. Itaque*

1112
Evangelia
CMI
18

Lectio v.
sus.

Itaque inique accusatur a sciolis, Beza ipsum defendente. Verus, inquit, interpret, vel hoc non legit vel pratermisit, nulla sensu iniuria. quamvis nisi legas, subaudiri necesse sit, ut vis comparationis intelligatur. Iunius & Tremellius nostrum imitati sunt, Nam quod est in Syro scriptum: Homini, ipsi vertunt alicui. Quod dicitur: nonne reliquit nonaginta novem in montibus & vadit, in Græco abest coniunctio, & alia adest distinctio, οὐκ ἀφ' οὗ τοῦ ἐννεήκοντος ἐννέα, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς τοῖς ὄρεσιν ὄρεσιν; non relinquit nonaginta novem, in montes profectus quarit quod erravit? Syrus nostrum interpretem sequitur. Et relinquit nonaginta novem in monte, & profectus quarit, &c. Vbi habet מִן הַר Bethora, in monte. Singularem pro plurali.

§. 2. Oves nonaginta novem multi putant Angelos. Eorum enim cura Deo est & hominum patiter, sed maior hominum, quos cælum deferens reliquit. Origen. hom. in Gen. Hilarius Ambr. in Apolog. Davidis cap. 5. Gregor. Hom. 34. Athan. 9. 2. Verum multi eorum non literaliter, sed mystice & per accommodationem ita loquuntur. Mihi verior aliorum videretur expositio. Tantummodo demonstrari caritatem & benignitatem Dei erga homines, tam magnam esse erga unum peccatorem Dei caritatem, ut si ex centum unus deesset, illius causa venturus esset in mundum Saluator.

VERSVS 15.

Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit lucratu eris fratrem tuum.

QUESTIO I.

Quomodo priuatim frater corrigendus?

De omni
peccato lo-
quitur.

§. 1. Græce dicitur ἀποκρίσθαι, quod non de eo solum dicitur, qui ignorantia vel infirmitate delinquit, sed etiam illo, qui fastu, malitia, & ex proposito, facinus concipit. Sic etiam Syrus מִן הַר ascal non est duntaxat errare, sed quocunque modo delinquere. Est enim stulte & insipienter agere: omne autem peccatum vocari solet stultitia, quod caduco, & falso bonum æternum & immensum proponat. Itaque etiam de grauissimis scelerebus aliquando accipitur.

De condi-
tione &
monitione
agitur.

§. 2. In te peccare dicitur frater tuus, vel qui coram te peccat, vel qui iniuria te lædit. Priore sensu Christi verba multi accipiunt, non enim de condonanda iniuria agi videtur, sed fraterna correctione, quæ etiam ad cætera pertinet peccata, quæ præsentem nequaquam lædunt. Quanquam autem eadem sit lex admonendi & corrigendi peccatoris, siue in te peccet, siue in Deum aut proximum, non dubito tamen hic agi, de illo peccato quod contra eum, qui arguere eum debet committitur, atque in eo cæterorum correctio traditur. ostendit hoc ipse modus loquendi. Nunquam enim latinis dicitur: peccare in te, pro, coram te, multo minus Græce ἀποκρίσθαι ἐν σοί, pro ἐνώπιόν σου, coram te, idem non modo de Hebræa phrasi constat. Sed hoc insuper notandum est, Græca & Latina ex Hebræo & Syro idiomate esse. Vide Iudic. 12. 17. Chrysost. eodem modo interpretatur. Nihil aliud esse arguere, desinit, quam peccati memoriam reducere, & quæ passus sit exponere. Magnam vero perfectionem ostendit, cum non eum qui fecit, sed qui passus est iniuriam, ad illum qui fecit, adducit.

§. 3. Accedit etiam Petri interrogatio, & simili-

tudo regis debita remittentis, quibus ostenditur de condonatione agendum esse. Præcedentia autem hanc interpretationem postulant. Quantum mali in scandalis esset, Christus explicuit, similitudine Pastoris, & ex voluntate patris cælestis. Obiectio supererat; Quid si ille, quem tam vehementer colere iubetur, iniuria afficiatur, à me vicissim eundem quasi lege charitatis sublata inuadit, nefas erit?

Respondet Christus, non esse malum malo persequendum, sed corrigendum. Atque id agendum velu- creris fratrem, non perdas. Quid enim amabilius, quam eum qui penas sumere posset, de eiusdem salute ad laborare? Nota, esse correctionis finem hunc, non alium, non ergo ira & præcipitancia agendum, sed ut lucris vel fratem, vel ne fratris vicio alius inficiatur. Itaque neque odio eius tacere debes, ut persenseret in delicto, nec parcendo perfonæ, ut tuo silentio pereat, quem saluare Deus voluit per tuam charitatem.

§. 4. Obicit Beza, inter te, hoc est, te tantum conficio. Nam ante egit de illis, qui aliis sunt offendiculo, nunc de illis agit, quibus obiectum est offendiculum, quos vult ita comparatos esse, ut saluti fratrum consulant.

Respondeo. Omnino hoc Christum velle verum proponere exemplum in te difficile, & quæ hominibus ardua sit; Nusquam enim difficilius zelum præpoterum temperare, quam cum ipsi offenduntur: cum proximum lædi vident, cum diuinam maiestatem violati sentiunt, boni & sancti tantum contumelia creatoris mouentur, impii vltro irident: at si ipsi minimo afficiuntur in cōmodo, irritati insaniunt & iram indignationem, odium zeli nomine prætexunt. Si igitur in propria causa zelum charitate temperent, in aliena modum facilius tenebunt, ut mitiora remedia amplexi ad extrema non descendant, nisi postquam lenitatem in irritum cadere sunt experti.

§. 5. Egregie Cyrillus explicuit præceptum corrigendi, in Leuit. 1. 3. & Eucherius, Episcopi, inquit, ante se alios, singulariter peccantes conueniant, deinde cum patre, postea vero cum tota Ecclesia. Modum veteris Ecclesiæ exhibet Tertull. in Apologetico. c. 39.

§. 6. Cyprianus Episcopus, hæreticos eodem modo fugiendos docet. Nulla societas fidei & perfidia potest esse: qui cum Christo non est, qui aduersarius Christi est, qui unitati eius & paci inimicus est, nobiscum non potest coherere. Si cum precibus & satisfactionibus veniunt, audiuntur: si maledicta & minas ingerunt, respuantur.

§. 7. Tertullianus lib. de Baptismo, cap. 6. Hinc dei firmitatem adstruit. Nam si in tribus testibus, inquit, stabit omne verbum quanto dum habemus per benedictionem eosdem arbitros fidei quos & sponsores salutis, sufficit ad fiduciam spei nostra, etiam numerus nominum damnatorum?

§. 8. In correctione igitur fraterna hoc obseruandum est, ut sit, spes emendationis, hic enim monendi & arguendi finis est: non enim arguendus est, si tua admonitione irritabitur. Deinde ut inter te & ipsum solum fiat correctio, si peccatum sit occultum. Si enim publicum sit, atque in alio: um vergat damnum, etiam publice remedia adhibenda sunt. alio qui si solus corrigere potes, testem ne adhibe, solius studiosus salutis, parcens verecundia; nam si coram pluribus eum infames, non es corrector, sed proditor. Etiam de peccatis in Deum intelligendum, nam

ad omnia omnino pertinent
dicta Christi.

VERSVS